

Sittenkin lintukoto?

Suomalaisten arviot yhteiskuntaan
vaikuttavista uhista lievenevät

Sami Metelinen
Toimituspäällikkö, EVA

sami.metelinen@eva.fi
@SamiMetelinen
www.eva.fi

- Suomalaisia eniten huolettava uhka on nyt hybridi-vaikuttaminen ja suomalaisen yhteiskunnan horjuttaminen eri keinoin, jota 81 prosenttia suomalaisista pitää vähintäänkin melko suurena uhkana.
- Useimpien uhkatekijöiden suuruus arvioidaan nyt keskimäärin pienemmäksi kuin edellisellä mittauskerralla syksyllä 2023. Eniten uhka-arviot ovat pienentyneet jengiväkivallan, terveydenhuollon kantokyvyn ja nuorisoväkivallan kohdalla. Myös hallitsemattoman siirtolaisaallon uhka arvioidaan nyt aiempaa pienemmäksi.
- Suomalaisten selvän enemmistön (75 %) mielestä sotilaallisen hyökkäyksen uhkaan on Suomessa varauduttu vähintään melko hyvin. Hyökkäystä Suomeen pitää uhkana kolmasosa (32 %) ja puolet (50 %) pitää uhkaa vähäisenä.
- Huolimatta uhka-arvioiden pienenemisestä esimerkiksi talouskriiseihin on suomalaisten mielestä varauduttu huonosti. Tämä selittää osaltaan sitä, miksi enemmistö (59 %) arvioi Suomen olevan menossa väärään suuntaan.

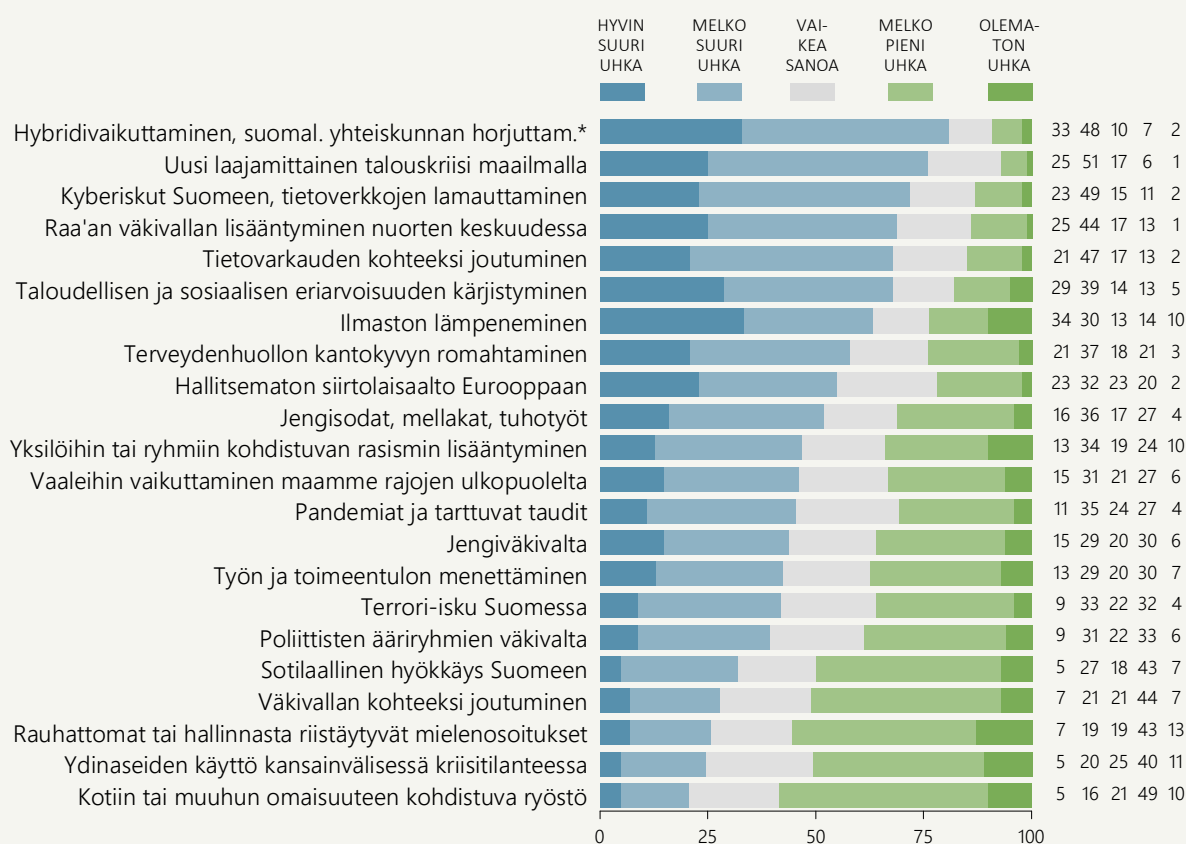
Suomalaisten arviot yhteiskuntaan kohdistuvista erilaisista uhista ovat lähes kautta linjan lieventyneet puolentoista vuoden takaisista lukemista. EVAn kevään 2025 Arvo- ja asennetutkimuksessa enemmistö kokee edelleen hybrdivaikuttamisen, kyberiskut sekä uuden laajamittaisen talouskriisin merkittävimmit mahdolisiksi uhiksi Suomen, itsensä ja läheistensä kannalta. Edelliseen, syksyllä 2023 tehtyyn mittaukseen nähden¹ aiempaa useampi korostaa Suomeen kohdistuvan sotilaallisen hyökkäyksen uhkaa, mutta kyseessä on edelleen vähemmistö.

Samalla kun sotilaallista hyökkäystä suurena uhkana pitävien osuus on pysynyt vähäisenä ja uhka-arviot ovat muilta osin alentuneet, Suomen arvioidaan varautuneen varsinakin ulkoisiin uhkiin kohtuullisen hyvin.

Suomalaisten uskoa uhkiin varautumiseen saattaa selittää vahvana säilynyt luottamus yhteiskunnallisiin instituutioihin.² Kansainvälisissä selvityksissä erilaisten uhkien vakavuus on ollut pikemminkin korostumaan päin³. Arvo- ja asennetutkimuksen tuoreet tulokset pakottavat kysymään, onko Suomi sittenkin kansainvälisesti vertaillen lintukoto, jossa uhat jäävät kokoluokaltaan hallittavan kokoisiksi.

Vaikka tulostekonaisuus vahvistaa kuvaa Suomesta luottamuksen yhteiskuntana, suomalaisten näkemyksissä erottuu tyytymättömyys harjoitettuun politiikkaan. Selvä enemmistö pitää maamme suuntaa vääränä, ja synkimmät arviot siitä antavat vasemmistopuolueiden äänestäjät. Uhka-arvioiden kohdalla erottuu edelleen kaksi erilaista maailmanku-

Kuvio 1. Kuinka suurina pitää seuraavia uhkia Suomen tai henkilökohtaisesti itsensä/läheistensä kohdalla (%)

*Hybrdivaikuttaminen, suomalaisen yhteiskunnan horjuttaminen eri keinoin

vaa, joista toisessa huolettaa maahanmuutto ja siihen mahdollisesti liittyvän rikollisuuden kasvu ja toisessa huolettavat ilmaston lämpeneminen, rasismi ja eriarvoisuuden kasvu.

Suomalaisia eniten huolettava uhka on nyt hybridi-vaikuttaminen ja suomalaisen yhteiskunnan horjuttaminen eri keinoin, jota pitää vähintäänkin melko suurena uhkana 81 prosenttia (Kuvio 1).⁴ Vain yhdeksän prosenttia pitää uhkaa melko pienenä tai olemattomana.

Verrattuna edelliseen, syksyn 2023, mittaukseen uhka-arvioiden osuudet ovat pysyneet käytännössä ennallaan (ks. Liitekuvio). Hybridiuhkien uhan pysyvyyttä selittää niiden torjumisen hankaluus: suomalaiset ovat viime vuosina todistaneet esimerkiksi toistu-

”

Suomalaiset ovat varautuneita hybriditoimiin.

via kaapelirikkoja Itämerellä ja joutuneet varautumaan turvapaikanhakijoiden käyttämiseen hybriditoi-

mena sulkemalla itäraajansa. Tämän lisäksi Suomessa on totuttu sekä julkishallinnon että yrityksiin kohdistuviin kyberhyökkäyksiin. Kyberiskuja Suomeen ja tietoverkkojen lamauttamista pitääkin vähintään melko suurena uhkana 72 prosenttia suomalaisista, ja arviot uhasta ovat pysyneet pitkälti entisellaisina (Liitekuvio).

Epävakaa kansainvälispoliittinen tilanne ei ole toistaiseksi osoittanut rauhoittumisen merkkejä. Hybriditoimien sekä mahdollisten kyberhyökkäysten kirjo on laaja, ja niitä koskevat uhka-arviot kuvaavat myös suomalaisten yleistä varautuneisuutta ja epäluuloa hybridi- ja kybervaikuttamista harjoittavaa Venäjää kohtaan. Hybridiuhkien nousua tämänkertaisen listauksen kärkeen selittää se, että muita uhkatekijöitä suurena uhkina pitävien osuus on tippunut.

Näin on käynyt esimerkiksi uhka-arvioille laajamittaisesta talouskriisistä maail-

malla, jota pitää nyt vähintään melko suurena uhkana kolme neljästä (76 %). Talouskriisiä uhkana pitävien osuus on kuitenkin kutistunut 11 prosenttiyksikköä syksystä 2023 (ks. Liitekuvio).

Edellisiä mittauskeroja hieman vähemmän hälyttäneitä arvioita talouskriisin uhasta selittää se, että kahdella aiemmalla mittauksella suomalaisten kansainvälistä taloutta koskevia arvioita synkensivät ensin koronapandemia ja sitten Venäjän hyökkäys Ukrainaan ja sitä seurannut energiakriisi. Merkitystä voi olla myös sillä, että tämänkertaisen tutkimuksen aineisto kerättiin maaliskuun puolivälissä, jolloin Yhdysvaltain presidentti Donald Trump ei ollut vielä julkistanut kaikkia suunnitelmiaan maailmantalouteen epävarmuutta luovista tulleista. Tätä kirjoitettaessa Trump on jo osoittanut valmiutta neuvotella tullisuunnitelmistaan. Siinä suhteessa suomalaisten maaliskuiset arviot maailmanlaajuisen talouskriisin riskeistä edustanevat pysyvemmän luonteisia arvioita kuin jos kysely olisi sattunut juuri pahimman tullikuohunnan aikaan.

Maahanmuuttajajengien pelko väistyy

Vuoden 2023 mittauksessa korostuivat aiempaan nähden erilaiset kotimaiseen rikollisuuteen liittyvät uhat, jotka kytkeytyivät sillä hetkellä paljon julkisuutta saaneisiin nuoriso- ja jengirikollisuuden ilmenemismuotoihin. Edelleen raa'an väkivallan lisääntyminen nuorten keskuudessa nousee uhka-arvioissa korkealle, sillä reilu kaksi kolmasosaa (69 %) pitää asiaa vähintään melko suurena uhkana.

Nuorten väkivaltaa uhkana pitävien osuus on kuitenkin vähentynyt syksyn 2023 mittauksesta selvästi (-14 %-yks.). Vielä enemmän uhka-arviot ovat vähentyneet jengiväkivallan kohdalla, jota nyt pitää vähintään melko suu-

rena uhkana 44 prosenttia (-18 %-yks.). Syksyn 2023 jälkeen julkisuutta ovat saaneet jengirikollisuutta koskeneet oikeudenkäynnit, joissa jengien johtohahmoja on tuomittu rikoksista. Jengirikollisuus ei ainakaan viime aikoina ole saanut osakseen niin laajaa julkisuutta kuin edellisen mittauksen aikaan, mikä selittää jengiväkivallan uhan väistymistä ihmisten mielissä.

Samaan sisäisen turvallisuuden aihekokonaisuuteen liittyvät myös pelot suoranaista jengisodista, mellakoista ja tuhotöistä. Näitä pitää nyt uhkana reilu puolet (52 %). Tässäkin uhkakokonaisuudessa uhka-arviot ovat vähentyneet viime mittauskerrasta melko selvästi (-12 %-yks.).

Jengirikollisuuteen liittyvissä uhka-arvioissa on havaittavissa jonkin verran poliittista painotusta siten, että etenkin perussuomalaisten äänestäjillä nämä korostuvat uhkina varsinkin, kun tarkastellaan äärimmäisintä muotoilua eli jengisotien, mellakoiden ja tuhotöiden kokonaisuutta (ks. Kuvioliite). Jengi- ja nuorisorikollisuutta koskevat uhka-arviot myös korreloivat keskenään eli samat ryhmät ovat taipuvaisia havaitsemaan uhkaa näissä kysymyksissä.

Niin ikään jengi- ja nuorisoväkivallan kokonaisuuden kanssa korreloi uhka hallitsemattomasta siirtolaisaallost Eurooppaan, jota pitää nyt uhkana 55 prosenttia. Edelliseen mittauskertaan nähden asiaa uhkana pitävien osuus on pienentynyt 13 prosenttiyksikköä. Nyt erottuvat perussuomalaisten (78 % pitää uhkaa vähintään melko suurena) ja kokoomuksen (67 %) äänestäjät, joiden selvälle enemmistölle kyse on vähäistä suuremmasta uhasta.⁵

Samat ihmiset, jotka korostavat jengiväkivallan ja siirtolaisuuden riskejä, ovat myös muita taipuvaisempia pitämään uhkana terrori-iskua Suomessa. Nyt tätä pitää vähintään melko suurena uhkana 42 prosenttia suoma-

laisista, mutta 36 prosenttia ei pidä. Käytännössä arviot ovat pysyneet melko lailla muuttumattomina.

Sukua edelle mainituille riskeille on myös uhka rauhattomista tai hallinnasta riistäytävistä mielenosoituksista. Uhka-arviot jäävät kuitenkin melko vähäisiksi (26 % pitää vähintään melko suurena uhkana ja 56 % pitää pienenä tai olemattomana uhkana) ja ne ovat vähentyneet edelliseen mittaukseen nähden (-8 %-yks.).

Siirtolaisaalton uhan kanssa taas negatiivisesti korreloi näkemys yksilöihin tai ryhmään kohdistuvan rasismien lisääntymisestä. Sitä pitää vähintään melko suurena uhkana 47 prosenttia, mutta toisaalta 34 prosenttia pitää sitä melko pienenä tai olemattomana uhkana. Yhtäältä siirtolaisaalton ja toisaalta rasismien uhka muodostavat eräänlaisen poliittisen vastinparin. Ne, jotka pitävät rasismia uhkana, eivät ole kovin taipuvaisia pitämään siirtolaisaaltoa uhkana ja toisinpäin. Puolueiden äänestäjäryhmistä erityisesti vasemmistoliiton (82 %), vihreiden (72 %) ja SDP:n (69 %) äänestäjät pitävät rasismien lisääntymistä itää vähintään melko suurena uhkana. Suurista puolueista suuri osa erityisesti perussuomalaisten (67 %), mutta myös puolet kokoomuksen (50 %), äänestäjistä torjuu rasismien lisääntymisen uhan (ks. Kuvioliite).

Huomionarvoista kuitenkin on, että rasismien lisääntymistä uhkana pitävien osuus on nyt hieman kasvanut edelliseen mittaukseen nähden (+6 %-yks.) siinä missä siirtolaisaaltoa ja jengirikollisuutta uhkana pitävien osuudet olivat tippuneet.

Toisaalta lohdullista on, että viimeksi päättään nostanut pelko poliittisten ääriyhmien väkivallasta on nyt lieventynyt. Vähintään melko suurena uhkana sitä pitää 40 prosenttia, mutta yhtä suuri osuus (39 %) arvioi poliittisen väkivallan uhan pikemminkin vähäiseksi.

Sotilaallinen uhka ei ole akuutti

Syksyn 2023 mittauskerralla huoli rikollisuuden lisääntymisestä heijastui myös henkilökohtaisen turvallisuuden kannalta keskeisiin turvallisuushkiin kuten väkivallan kohteeksi tai ryöstetyksi tulemiseen. Nyt väkivallan kohteeksi joutumista pitää vähintään melko suurena uhkana kuitenkin enää viidesosa (28 %) ja selvän enemmistön (59 %) mielestä uhka on melko pieni tai olematon. Itseen kohdistuvaa väkivaltaa pelkäävien osuus on pudonnut yhdeksän prosenttiyksikköä.

Vastaavasti aiempaa harvempi (21 %) pitää uhkana kotiin tai muuhun omaisuuteen kohdistuvaa ryöstöä. Selvästi näitä henkilökohtaiseen koskemattomuuteen liittyviä uhkia suuremmiksi nousevat arviot tietovarkauden kohteeksi joutumisen uhasta (68 % pitää vähintään melko suurena uhkana). Tämä kielii toisaalta siitä, että ihmiset kokevat olonsa yleisesti ottaen melko lailla turvallisiksi, mutta tiedostavat vaarojen vaanivan älylaitteissa. Asia on epäilemättä kytköksissä myös edellä käsiteltyihin kyberuhkiin eikä pelkää tavanomaiseen rikollisuuteen.

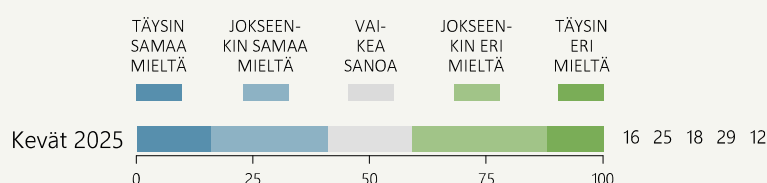
Vieraiden valtioiden vaikutuksen uhka näkyy kauttaaltaan vastauksissa, sillä kotitekoisia uhkia suuremmiksi nousevat ne tekijät, joissa vierailla valtioilla voi olla sormensa pelissä. Hybridi- ja kyberuhkien ohella nämä uhat eivät nouse kuitenkaan aivan uhkien listan kärkeen. Vaaleihin vaikuttamista maamme rajojen ulkopuolelta pitää uhkana 46 prosenttia.

Suoranaista sotilaallista hyökkäystä Suomeen pitää uhkana vain kolmasosa (32 %) ja puolet (50 %) pitää uhkaa vähäisenä. Kuitenkin edelliseen mittaukseen nähden sotilaallista hyökkäystä uhkana pitävien osuus on kasvanut hieman (+6 %-yks.). Arvioihin vaikuttavat todennäköisesti Ukrainan sodan jatkuminen edelleen, maailmanpoliittisen tilanteen kärjistyminen ja osin myös Donald Trumpin toiseen presidenttikauteen liittyvä epävarmuus liittolaisuuksien pitävyyden suhteen, mikä näkyi jo aiemmin raportoiduissa kevään 2025 Arvo- ja asennetutkimuksen tuloksissa.⁶

Huolimatta sotilaallisen uhan kokevien osuuden pienestä noususta, selkeää väsymystäkin on havaittavissa sota-aiheen suhteen. Suomalaisista 41 prosenttia nimittäin arvioi jatkuvan sotapuheen ja turvallisuusuhkien maalailun julkisessa keskustelussa saaneen maassamme liialliset mittasuhteet (Kuvio 2). Toisaalta yhtä moni (41 %) on asiasta eri mieltä, eli katsoo turvallisuusuhkien esillä pitämisen olleen pitkälti asianmukaista. Vaikka mielipiteet sota- ja turvallisuuspuheesta jakavat suomalaiset kahteen leiriin, näkemykset eivät kuitenkaan politisoidu, vaan jakaantuvat väestöryhmissä enimmäkseen melko tasaisesti, myös sukupuolten kesken (ks. Kuvioliite).

Ukrainassa käytävän sodan myötä sota-aiheet ovat tulleet suomalaisille tutuiksi. Ehkä siksi aiempaa harvempi pitää ydinaseiden käyttöä kansainvälisessä kriisiti-

Kuvio 2. "Jatkuva sotapuhe ja turvallisuusuhkien maalailu julkisessa keskustelussa on saanut maassamme liialliset mittasuhteet" (%)

lanteessa uhkana. Vähintään melko suurena uhkana sitä pitää vain neljäsosa (25 %), pudotusta edelliseen mittaukseen nähden 11 prosenttiyksikköä. Puolet (51 %) pitää ydinaseiden käyttöä vähäisenä tai olemattomana uhkana. Tämä kielii siitä, että pitkittyvän sodan tapauksessa kansalaiset oppivat arvioimaan, mitkä ovat todellisia riskejä ja mitkä eivät. Venäjä on uhitellut ydinaseen käytöllä, mutta mitään ei ole tapahtunut, joten uhitellun uskottavuus on alkanut menettää tehoaan.

Ilmastomuutos jakaa mielipiteitä

Oman kokonaisuutensa muodostavat uhat, jotka ovat aiemmin olleet uhkien listan kärkipäässä, mutta ovat menettäneet jossain määrin asemiaan Venäjän uhan konkretisoituessa. Tällainen on esimerkiksi ilmaston lämpeneminen, jota kuitenkin edelleen pitää uhkana vajaa kaksi kolmesta (64 %) ja neljäsosa (24 %) pitää uhkaa vähäisenä tai olemattomana. Edelliseen mittaukseen nähden ilmaston lämpenemistä uhkana pitävien osuus on hieman vähentynyt, mutta säilyy vastaavalla tasolla kuin muissakin ilmastotoasenteita seuraavissa Arvo- ja asennetutkimuksen kysymyksissä.⁷

Toinen vastaava tekijä on terveydenhuollon kantokyvyn romahtaminen, joka oli edellisellä kerralla ensimmäistä kertaa mukana Arvo- ja asennetutkimuksen uhkakyselyssä ja nousi tuolloin uhkien kärkijoukkoon. Edel-

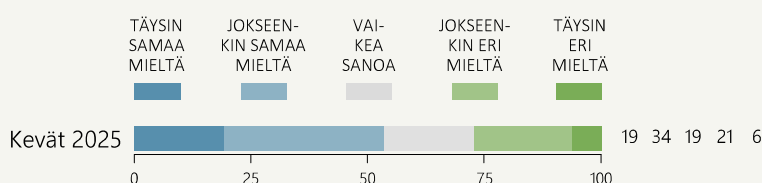
leen enemmistö (58 %) arvioi terveydenhuollon kantokyvyn romahtamisen vähintään melko suureksi uhaksi, mutta uhka-arviot ovat vähentyneet 14 prosenttiyksiköllä eli melko tuntuvasti. Neljäsosa (24 %) arvioi, että uhka on melko pieni tai olematon.

Kysymys on poliittisesti merkittävä, sillä terveydenhuollon tilasta ja rahoituksesta on keskusteltu läpi vaalikauden ja kysymyksellä voi olla merkitystä seuraavien, vuoden 2027, eduskuntavaalien suhteen. Niukka enemmistö (53 %) arvioi tilanteen niin vakavaksi, että Suomen julkinen terveydenhuolto romahtaa pian, jolloin moni kansalainen jää ilman tarvitsemaansa hoitoa (Kuvio 3). Reilu neljäsosa (27 %) ei usko julkisen terveydenhuollon romahtamiseen.

Väestöryhmittäiset jakaumat osoittavat, että asia huolettaa kaikissa väestöryhmissä vähäistä enemmän. Huoli on suurempaa naisilla (64 %) kuin miehillä (43 %) ja ikäryhmistä suurimmillaan 36–45-vuotiailla (66 %). Sosioekonomisen statuksen ja koulutuksen kasvaessa huoli hieman pienenee. Vasemmistoliiton (64 %) ja SDP:n (60 %) äänestäjien keskuudessa on eniten huolta julkisen terveydenhuollon romahtamisesta, mutta kovin suureksi luottamus terveydenhuoltojärjestelmäämme kantokykyyn ei kasva oikein missään väestöryhmässä (ks. Kuvioliite).

Näkemykset näyttävätkin heijastavan jonkinlaista epätietoisuutta julkisen terveydenhuollon nykytilasta, kun uuteen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmään on nyt totu-

Kuvio 3. "Suomen julkinen terveydenhuolto romahtaa pian, jolloin moni kansalainen jää ilman tarvitsemaansa hoitoa" (%)

teltu. Tulosten valossa näyttää siltä, että pahimmat pelot eivät ole käyneet ainakaan vielä toteen, mutta luottamustakaan ei järin paljon järjestelmään ole. Koska huoli tuntuu koskettavan kaikkia väestöryhmiä, asia todennäköisesti on poliittisesti kuuma aihe tulevien vuosien aikana.

Toisaalta yleisestä luottamuksesta suomalaiseseen järjestelmään kriisien keskellä kertoo se, että huoli pandemioista ja tarttuvista taudeista on vähentynyt. Nyt enää 46 prosenttia

”

Terveystieteenhuoltoon
kohdistuu epäluuloa.

pitää näitä uhkina

ja 31 prosentin mie-
lestä ne ovat pie-

niä tai olematto-

mia uhkia. Edelliseen mittauskertaan nähden pandemioita ja tarttuvia tauteja uhkana pitävien osuus on vähentynyt 14 prosenttiyksikköä.

Terveystieteenhuollon ohella poliittista merkitystä on myös sillä, miten nykyisen hallituksen leikkauspolitiikkaa arvioidaan. Vielä viime syksyn Arvo- ja asennetutkimuksessa suomalaiset eivät osoittaneet laajemmin tyytymättömyyttä leikkauspolitiikkaa kohtaan⁸, mutta esimerkiksi sosiaaliturvaleikkausten aiheuttama huoli yhteiskunnan eriarvoistumisesta saattaa alkaa näkyä viiveellä.

Reilu kaksi kolmasosaa (68 %) on sitä mieltä, että taloudellisen ja sosiaalisen eriarvoisuuden kärjistyminen on vähintään melko suuri uhka. Vajaa viidesosa (18 %) ei pidä tätä merkittävänä uhkana. Kyseinen asiakohda oli tällä kertaa ensimmäistä kertaa mukana Arvo- ja asennetutkimuksen uhkakyselyssä.

Asia on selvästi etenkin oppositiopuolueiden kannattajia liikuttava asia, sillä vasemmistoliiton (94 %), SDP:n (87 %) ja vihreiden (82 %) äänestäjistä lähes kaikki kokevat tämän vähintään melko suureksi uhaksi. Toisaalta huomionarvoista on, että myös hallituksen pääpuolueiden, kokoomuksen (47 %) ja perussuomalaisten (46 %), kannattajistakin

lähes puolet kokee taloudellisen ja sosiaalisen eriarvoistumisen uhaksi.

Näiden tulosten valossa eriarvoisuus saattaa nousta aiempaa merkittävämmäksi poliittiseksi kysymykseksi varsinkin, jos Suomen talouskasvu jatkuu heikkona. Huoli vaikuttaa koskettavan ennen kaikkea niitä, jotka ovat säännöllisten ansiotulojen ulkopuolella, sillä toisaalta työn ja toimeentulon menettämistä pitää uhkana vain 42 prosenttia ja 37 prosentin mielestä uhka on pieni tai olematon.

Sotilaalliseen uhkaan on varauduttu

Suomalaisten näkemykset uhista muodostavat kokonaisuuden, jossa ulkoiset turvallisuusuhat korostuvat lukuun ottamatta suoranaisen sotilaallisen hyökkäyksen uhkaa. Lisäksi huolta herättävät perinteiset asiat: talouskriisit, väkivalta, eriarvoisuus ja ilmastomuutos. Kokonaisuutena tarkastellen lähes kaikkien uhkien kohdalla arviot niiden uhkaavuudesta ovat pienentyneet edelliseen mittauskertaan nähden. Asiaa saattaa selittää se, että useimpiin uhkiin on suomalaisten mielestä varauduttu hyvin – ainakin niihin, joihin on mahdollista varautua.

Kaikkien uhkakyselyssä mukana olleiden 22 tekijän kohdalla kysyttiin, kuinka hyvin Suomessa on yleisesti ottaen varauduttu niihin tai tehty toimia niiden torjumiseksi (Kuvio 4).

Suomalaisten kannalta eksistentiaalisimpan turvallisuuksuhkaan, sotilaallisen hyökkäyksen uhkaan, on valtaenemmistön (75 %) mielestä varauduttu ainakin melko hyvin. Huonosti sotilaalliseen hyökkäykseen on varauduttu vain kymmenesosan (10 %) mielestä. Enemmistö arvioi myös, että pandemioiden ja tarttuviin tauteihin on varauduttu hyvin (57 %). Kokemukset koronapandemiasta osoittivat suomalaisille, että suomalainen järjestelmä pystyy huolehtimaan yllättävistäkin terveysuhista tehokkaasti.

Niin ikään enemmistö arvioi, että uhkien listalla ykköseksi nouseeseen hybridivaikuttamiseen on varauduttu hyvin (54 %). Tätäkin selittävät kokemukset siitä, miten hybridiuhkia on torjuttu esimerkiksi itärajan sulkemisen tapauksessa. Puolet (51 %) arvioi myös, että rauhattomiin tai hallinnasta riistäytyviin mielenosoituksiin on varauduttu hyvin.

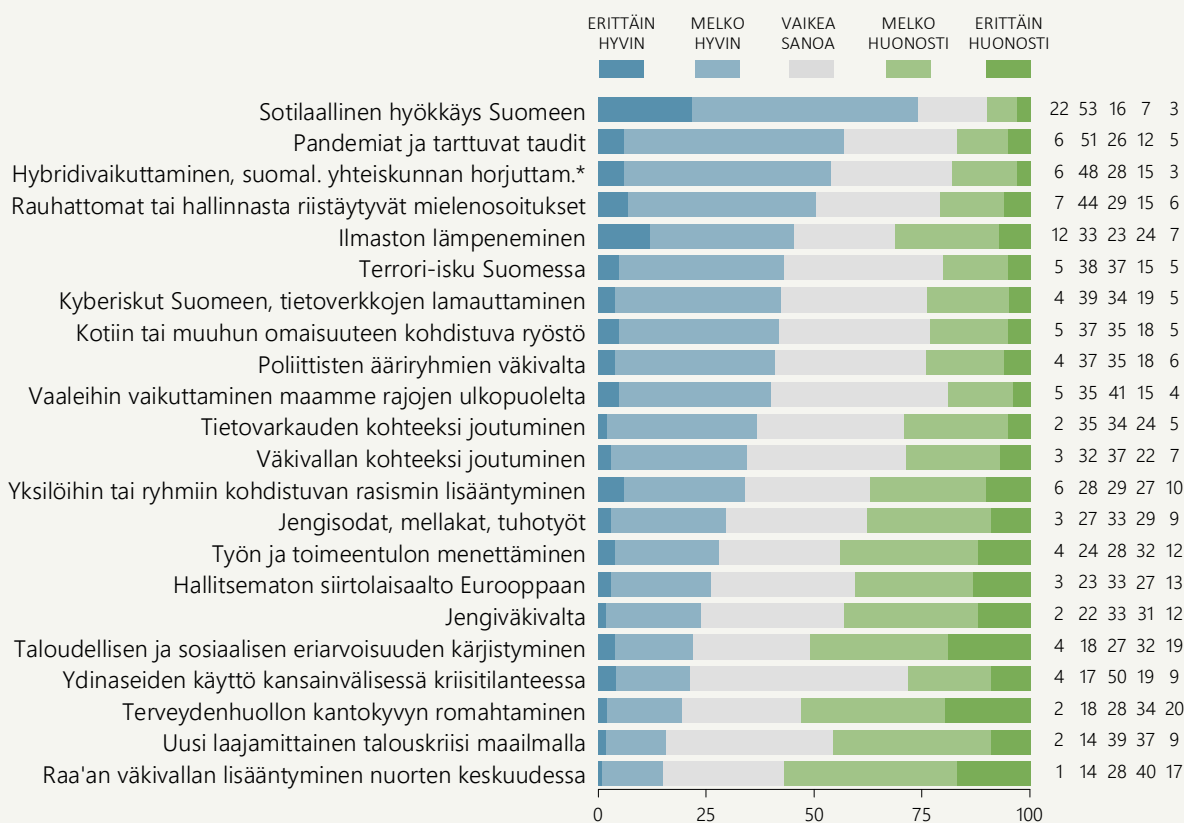
Loput uhkien listan asioista ovat kysymyksiä, joiden kohdalla enemmistö ei arvioi varaudutun hyvin. Toisaalta vain harvojen asioiden kohdalla enemmistö arvioi varaudutun huonosti. Kaikkien tekijöiden kohdalla epätietoisten osuus on melko suuri, mikä on luonnollista: monet uhat muodostuvat ihmisten mielissä merkittäviksi, koska niihin on aukottomasti usein mahdotonta täysin varautua ja niihin liittyy paljon tuntemattomia tekijöitä.

Uhkiin varautumista niiden koetun suuruuden mukaan voidaan tarkastella nelikentässä (Kuvio 5.)

Hybridivaikuttamisen ohella keskimääräisten arvioiden mukaan suuria uhkia, joihin on varauduttu pikemminkin hyvin kuin huonosti, ovat ensinnäkin muut ulkomaisen vaikuttamisen muodot. Ne löytyvät nelikentästä oikealta ylhäältä. Kyberiskuihin on varauduttu melko hyvin 43 prosentin mielestä ja vaaleihin vaikuttamiseen 40 prosentin mielestä. Tietovarkauksiin on varauduttu hyvin 37 prosentin mielestä. Melko suuriksi arvioitujen uhkien joukosta myös terrori-iskuihin (43 %) ja poliittisten ääriryhmien väkivaltaan (41 %) on varauduttu pikemminkin hyvin kuin huonosti.

Samaan lokeroon menevät myös perinteisesti merkittäviksi arvioitut uhat, kuten ilmas-

Kuvio 4. Kuinka hyvin Suomessa on yleisesti ottaen varauduttu erilaisiin uhkiin tai tehty toimia niiden torjumiseksi? (%)

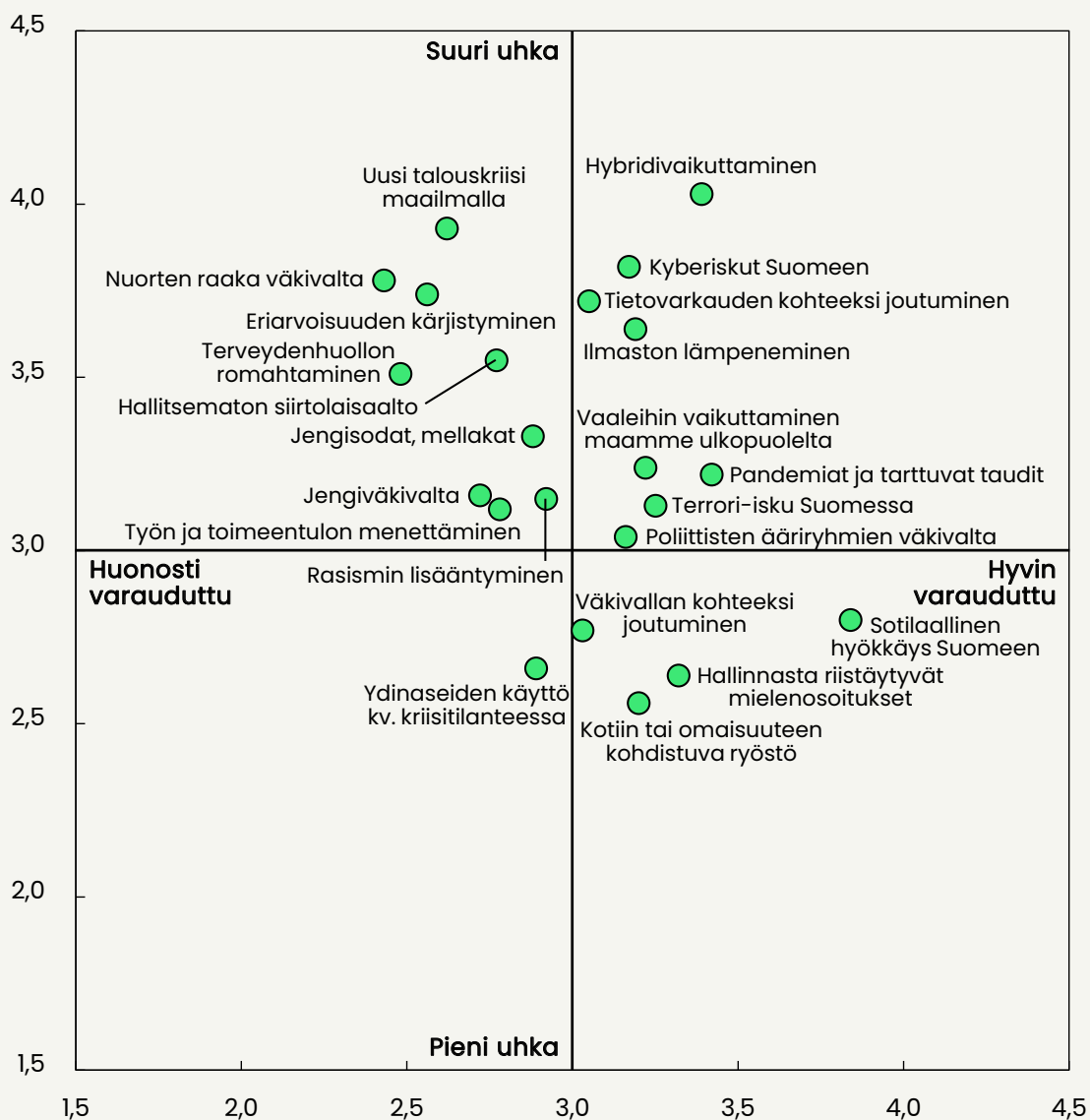
*Hybridivaikuttaminen, suomalaisen yhteiskunnan horjuttaminen eri keinoin

ton lämpeneminen (45 % mielestä varauduttu hyvin). Ilmastonmuutoksen kohdalla on kuitenkin syytä huomata, että huolimatta keskiarvon kallistumisesta hyvin varautumisen puolelle merkittävä osa (31 %) arvioi toisaalta siihen varaudutun huonosti. Näkemykset jakaantuvat voimakkaan poliittisesti. Suurista ja keski suurista puolueista perussuomalaisten (71 %), kokoomuksen (64 %) ja keskustan (56 %) äänestäjien mielestä ilmaston lämpenemiseen on varauduttu hyvin ja vastaavasti vasem-

mistoliiton (67 %) ja vihreiden (61 %) äänestäjien enemmistön mielestä huonosti. SDP:n äänestäjät asettuvat jokseenkin välimaastoon niin, että kolmasosan (34 %) mielestä ilmaston lämpenemiseen on varauduttu hyvin ja 48 prosentin mielestä huonosti.

Oikeassa alanurkassa sijaitsevat uhkatekijät, joihin on varauduttu kansalaisten keskiarvon mukaan hyvin, vaikka ne eivät olekaan kovin akuutteja uhkia. Sotilaallisen hyökkäyksen ja hallinnasta riistäytyvien mielen-

Kuvio 5. Arviot uhkien suuruudesta vs. kuinka hyvin niihin on varauduttu (asteikkokeskiarvot asteikoilla 1–5)

osoitusten lisäksi ruudusta löytyy ryöstöjen uhka, johon 42 prosentin mielestä on varauduttu hyvin. Tulosten tulkinnassa on hyvä ottaa huomioon, että uhkiin varautumisen kohdalla tiedusteltiin varautumisen tasoa Suomessa yleisesti ottaen. Siksi arviot eivät koske pelkästään yhteiskunnan varautumista

Taluskriisiin ei ole varauduttu.

eli esimerkiksi poliisin toimintaa, vaan myös omaa varautumista.⁹

Kun kyse on harvinaisesta tilanteesta, sellaiseen voi olla osin mahdollontakin varautua aukottomasti. Samalla logiikalla väkivallan kohteeksi joutuminen sijoittautuu juuri ja juuri nelikentän keski-viivan oikealle puolelle, mutta käytännössä puntit menevät tasan: 34 prosentin mielestä uhkaan on varauduttu hyvin ja 29 prosentin mielestä huonosti.

Hankalasti arvioitavissa vaikuttaisi olevan niin ikään alas vasemmalle sijoittuva ydinaseiden käyttö, johon on viidesosan (21 %) mielestä varauduttu hyvin ja reilun reilun neljäsosan (28 %) mielestä huonosti. Puolet (50 %) ei osaa ottaa kantaa. Naton suoja lienee ainoa konkreettinen toimi ydinaseiden käytöltä suojautumiseksi, mutta asiaa on vaikea arvioida, sillä edellisen ja toistaiseksi ainoan kerran ydinaseita on käytetty Hiroshimassa ja Nagasakissa vuonna 1945.

Vasempaan yläkulmaan sijoittuvaan ruutuun on syytä kiinnittää erityisesti huomiota, sillä sinne sijoittuvat ne asiat, jotka ovat ihmisten mielestä keskimäärin suuria uhkia, mutta niihin on varauduttu huonosti. Huomionarvoista on myös, että uhat eivät ole sen kaltaisia, joihin ei pystyisi varautumaan. Voidaan siis tulkita, että kyseinen kenttä sisältää ainakin jonkinasteisia moitteita päättäjillemme.

Tällainen on esimerkiksi uusi taluskriisi maailmalla, johon vain 14 prosentin mielestä on varauduttu hyvin ja 48 prosentin mielestä

huonosti. Vaikka Suomi ei voi maailmantalouteen vaikuttaa, on omasta julkisen talouden hoidosta kiinni, onko Suomi valmis ottamaan vastaan maailmantalouden matalasuhdanteen iskuja. Sitkeät alijäämät eivät kerro tarinaa hyvästä varautumisesta.

Vielä selkeämmin omissa käsissämme on terveydenhuollon kantokyky. Viidesosan (20 %) mielestä sen romahdukseen on varauduttu hyvin ja enemmistön (54 %) mielestä huonosti. Niin ikään taloudellisen ja sosiaalisen eriarvoisuuden kärjistyminen on tekijä, johon ei ole varauduttu. Reilu viidesosa (22 %) arvioi siihen varaudutun hyvin ja 51 prosentin mielestä huonosti. Kuten uhka-arvioidenkin kohdalla, erityisesti eriarvoisuuden kohdalla havaitaan vasemmiston ja oikeiston äänestäjien välillä ristivetoa sen suhteen, miten hyvin uhkaan on varauduttu (ks. Kuvioliite).

Keskimäärin heikosti suomalaisten mielestä on niin ikään varauduttu nuorten väkivallan lisääntymiseen (57 % arvioi varautumisen huonoksi), työn ja toimeentulon menettämiseen (44 %), jengiväkivaltaan (43 %), siirtolaisaaltoon (40 %) sekä jengisotiin, mellakoihin ja tuhotöihin (38 %). Rasismin lisääntymiseen varautuminen sijaitsee melko lähellä origoa johtuen siitä, että näkemykset erkaantuvat oikeisto- ja vasemmistoäänen-täjien kesken. Rasismin lisääntymiseen on varauduttu kolmasosan (34 %) mielestä hyvin ja 37 prosentin mielestä huonosti.

Pessimismi kasvaa

Uhkien suuruudesta ja niihin varautumisesta voidaan päätellä, mitkä asiat suomalaisten mieltä painavat, ja sillä on merkitystä sen suhteen, mitkä poliittiset kysymykset korostuvat tulevaisuudessa. Vaikka kokonaisuutena tarkastellen monien tekijöiden kohdalla uhka-arviot ovat hieman lieventyneet edellisestä mittauksesta, Kuvion 5 nelikenttä osoittaa,

että kaikkiin kysymyksiin ei ole varauduttu kansalaisten mielestä riittävän hyvin. Nämä kysymykset koskevat monilta osin taloutta ja hyvinvointipalveluita. Tämä todennäköisesti heijastuu siihen, miten suomalaiset arvioivat tulevaisuuttaan. Kun suomalaisilta kysytään, suhtautuvatko he tulevaisuuteen optimistisesti vai pessimistisesti, havaitaan perinteinen säännönmukaisuus: mitä kauemmaksi itsestä mennään, sen pessimistisemmin tulevaisuuteen suhtaudutaan (Kuvio 6).

Suomalaisten selvä enemmistö (66 %) suhtautuu edelleen omaan henkilökohtaiseen tulevaisuuteensa vähintäänkin melko optimistisesti, ja vain viidesosa (20 %) suhtautuu siihen pessimistisesti. Kuitenkin verrattuna edellisiin mittaukseroihin optimismi on hälvennyt niin pitkällä kuin lyhyelläkin aikavälillä.

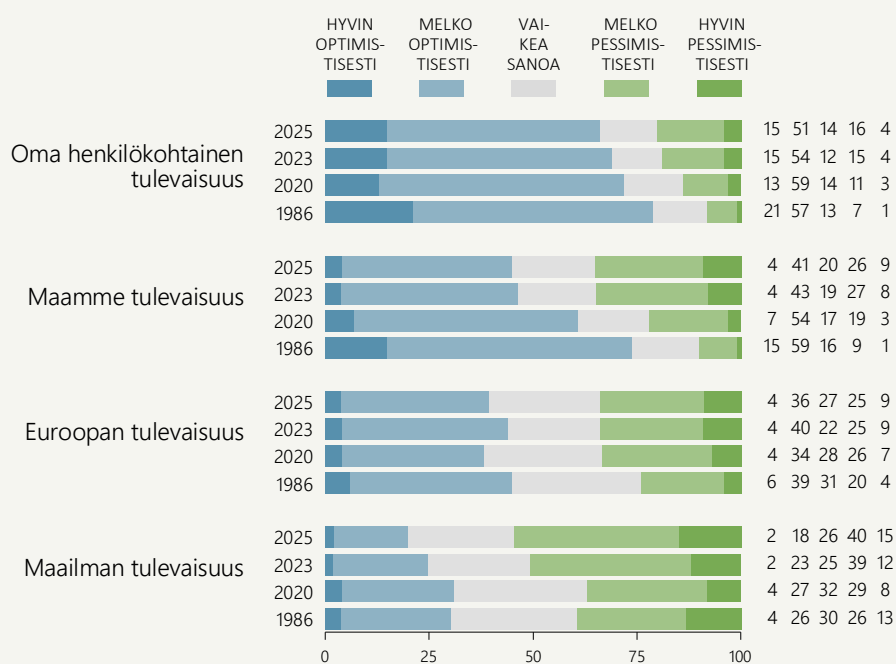
Väestöryhmittäinen tarkastelu paljastaa, että yksi syy optimismin hälvenemisen taustalla ovat taloudelliset huolet. Sosioekonominen aseman myötä optimismi kasvaa selvästi, niin myös koulutustason myötä. Työttö-

mien näkymä tulevaisuuteen on heikko: vain 30 prosenttia suhtautuu tulevaisuuteen optimistisesti ja enemmistö (53 %) pessimistisesti (ks. Kuvioliite).

Kysyttäessä maamme tulevaisuudesta, näkymät ovat nykyään kokonaisuutena tarkastellenkin huomattavan vaisut verrattuna takavuosiin. Alle puolet (45 %) suhtautuu tulevaisuuteen optimistisesti ja reilu kolmasosa (35 %) pessimistisesti. Verrattuna vuoden 2023 mittaukseen, näkemykset eivät ole kuitenkaan enää synkentyneet.

Väestöryhmittäin tarkasteltuna on havaittavissa samansuuntaisia säännönmukaisuuksia kuin henkilökohtaisella tasolla, mutta huomion kiinnittävät toisaalta 26–45-vuotiaiden ikäryhmät, joiden näkemys tulevaisuudesta on muita ikäryhmiä pessimistisempi (ks. Kuvioliite). Myös äänestäjäryhmien kohdalla havaitaan näkemysten erkaantumista, jota voidaan tutkailla tarkemmin, kun kysytään menevätkö asiat maassamme oikeaan vai väärään suuntaan.

Kuvio 6. Kuinka optimistisesti tai pessimistisesti suhtautuu tulevaisuuteen? (%)

Pessimismin lisääntyminen maamme tulevaisuuden suhteen vaikuttaisi olevan yhteydessä siihen, että vain viidesosa (22 %) arvioi asioiden olevan menossa maassamme tällä hetkellä oikeaan suuntaan ja enemmistö (59 %) arvioi suunnan olevan väärä (Kuvio 7).

Puolessa vuodessa näkemykset eivät ole juuri muuttuneet. Väestöryhmittäinen tarkastelu paljastaa, että kysymys maan suunnasta on vahvasti politisoitunut. Toisaalta ainoastaan kokoomuksen äänestäjistä suurempi osa (49 %) arvioi suunnan oikeaksi kuin vääräksi (32 %).

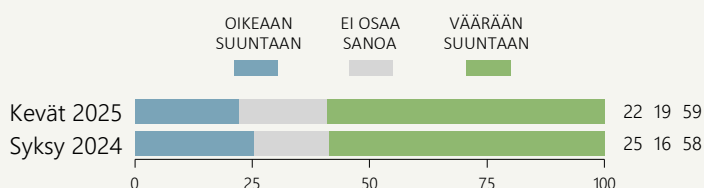
Perussuomalaisten äänestäjien kohdalla 40 prosenttia arvioi suunnan oikeaksi ja hieman useampi vääräksi (44 %). Täysin tyrmääviä ovat vasemmistoliiton (90 % arvioi suunnan vääräksi), SDP:n (80 %) ja vihreiden (76 %) arviot. Oppositiopuolueista keskustan äänestäjien kannat ovat maltillisempia: kolmasosa (33 %) arvioi suunnan oikeaksi ja 49 prosenttia vääräksi.

Suomalaisten synkät arviot maan suunnasta eivät ole poikkeukselliset verrattuna vastaaviin kansainvälisiin arvioihin, mutta yhdessä edellä kuvatun kasvavan pessimis-

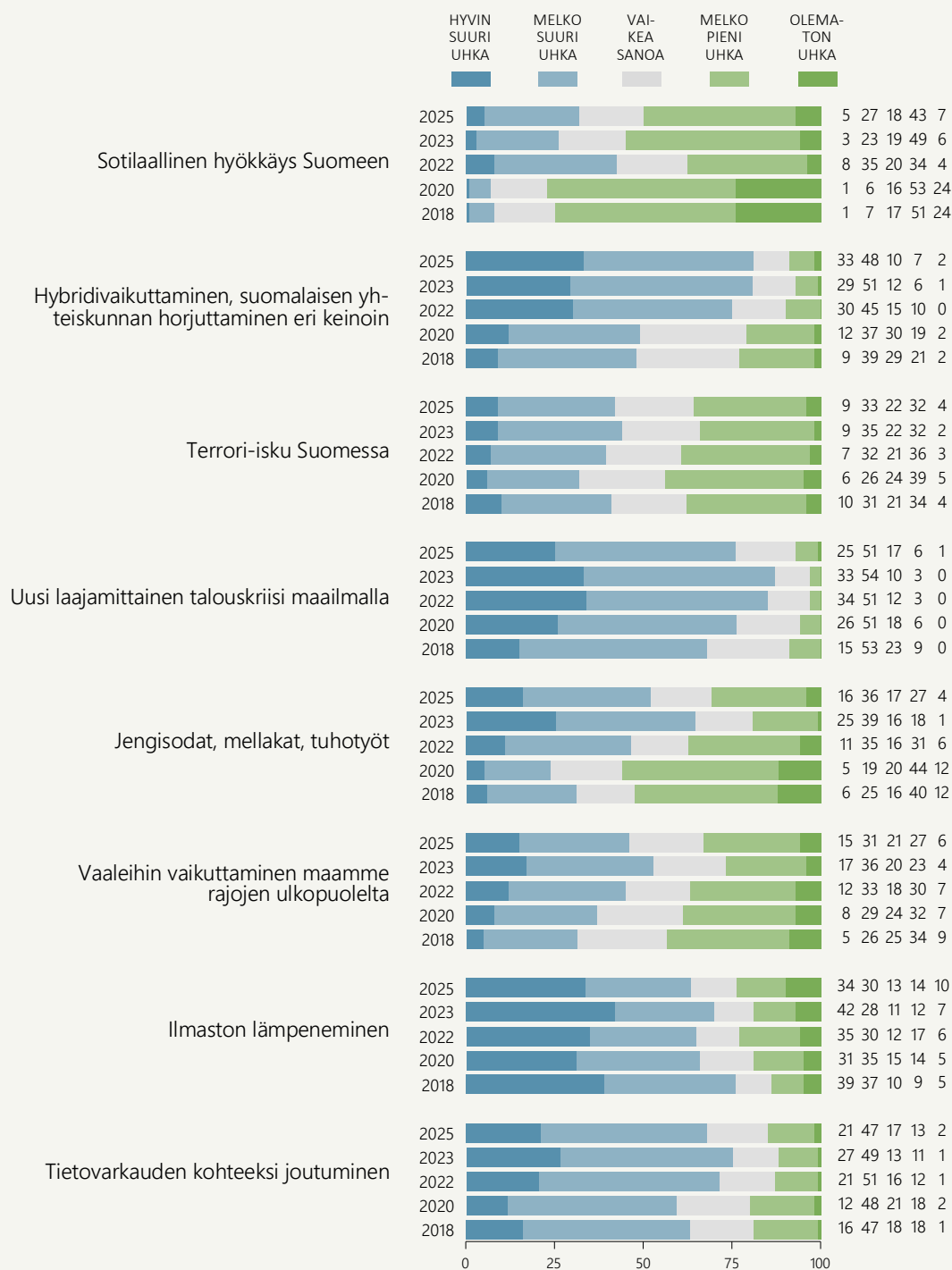
min kanssa ne herättävät huolta. Vuosikautia jatkunut talouskasvun puute tarkoittaa sitä, että julkisen talouden säästötalkoot jatkuvat todennäköisesti tulevaisuudessakin. Ja se alkaa aiheuttaa huolia etenkin niiden kohdalla, joilla ei ole säännöllisiä tuloja. Lisäksi maailmanpolitiikan tilanne luo lisää synkkiä pilviä. Kuten varautumisarviot edellä (Kuvio 4) osoittivat, heikko julkisen talouden tilanne tekee vaikeaksi myös varautumisen muualta maailmasta mahdollisesti tuleviin kielteisiin yllätyksiin.

Mitä kauemmas kotimaasta mennään, sen synkemmiksi arviot tulevaisuudesta muuttuvat. Euroopan tulevaisuudesta kysyttäessä näkemykset ovat melko lailla ennallaan: 40 prosenttia suhtautuu Euroopan näkymiin optimistisesti ja 34 prosenttia pessimistisesti (Kuvio 6 edellä). Maailman tasolla asiat nähdään erityisen synkkinä, sillä vain viidesosa (20 %) näkee maailman tulevaisuuden optimistisessa valossa ja enemmistö (55 %) suhtautuu siihen pessimistisesti. Taustalla vaikuttavat epäilemättä Venäjän jatkama hyökkäyssota Ukrainassa, Donald Trumpin aiheuttama epävarmuus maailmanpolitiikassa ja Lähi-idän hankala tilanne.

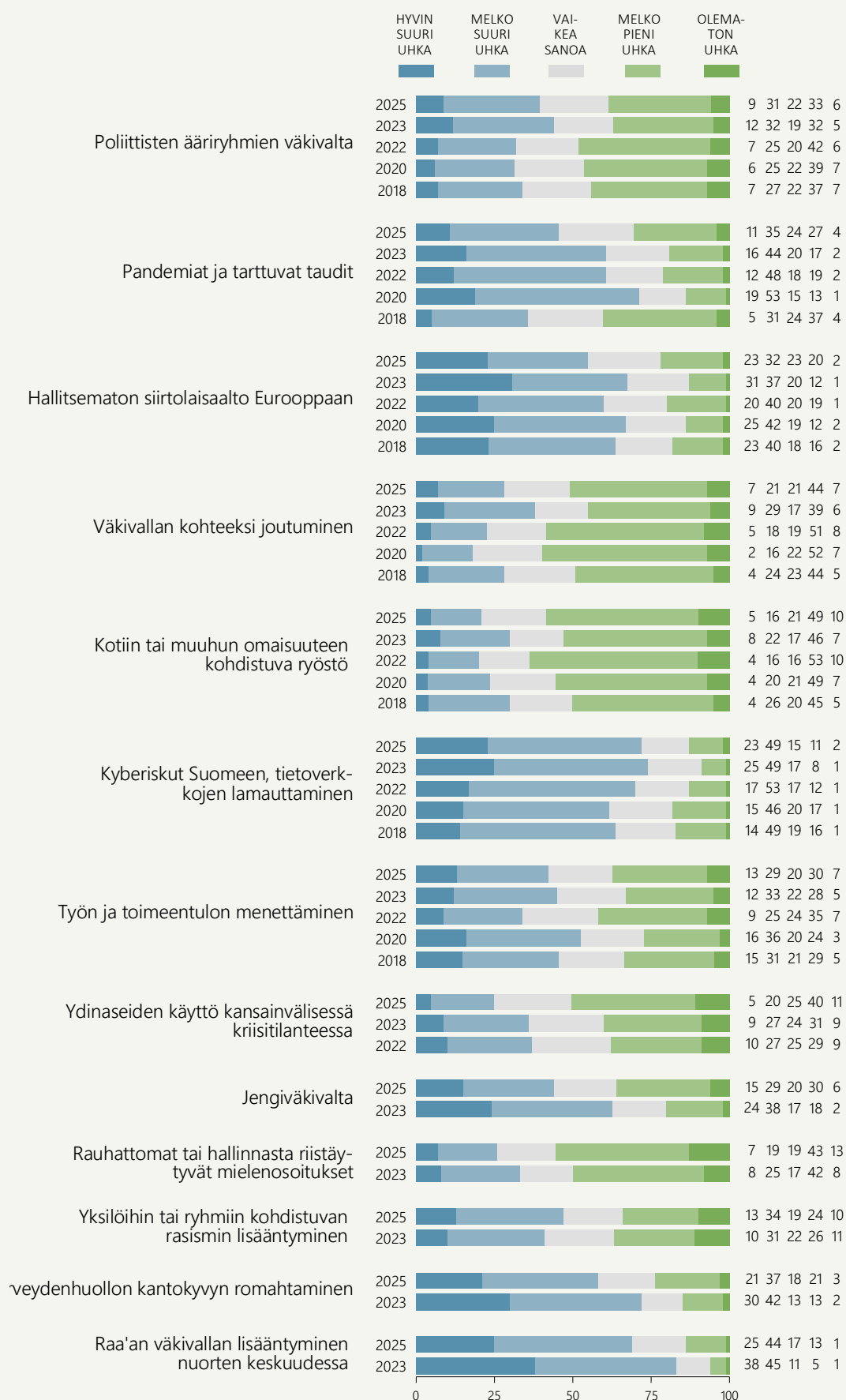
Kuvio 7. Ovatko asiat maassamme tällä hetkellä menossa oikeaan vai väärään suuntaan? (%)

Liitekuvio Kuinka suurina pitää erilaisia uhkia: arviot syksyllä 2018, keväällä 2020, keväällä 2022, syksyllä 2023 ja keväällä 2025 (%)

Liitekuvio Kuinka suurina pitää erilaisia uhkia: arviot syksyllä 2018, keväällä 2020, keväällä 2022, syksyllä 2023 ja keväällä 2025 (%)

Viitteet

- 1 Metelinen (2023a).
- 2 Metelinen (2024).
- 3 Esimerkiksi Maailman talousfoorumi on selvittänyt säännöllisesti asiantuntijoiden arvioita erilaisista yhteiskunnallisista uhista eri maissa. Tänä vuonna julkaistussa raportissa riskinäköymät synkenivät aiempaan mittaukseen nähden. World Economic Forum (2025).
- 4 Tarkka kysymysmuoto EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa: ”Turvallisuus ja erilaisiin uhkiin varautuminen on ollut julkisuudessa paljon esillä viime aikoina. Kuinka suurina sinä pidät seuraavia uhkakuvia yleisemmin Suomen tai henkilökohtaisesti itsesi/läheisesi kohdalla? Kerro oma arviosi tilanteesta.”
- 5 Kristillisdemokraattien äänestäjistä hallitsematonta siirtolaisaaltoa pitää vähintään melko suurena uhkana 64 prosenttia, mutta vähäisestä vastaajajoukosta johtuen tulosta on pidettävä suuntaa antavana.
- 6 Metelinen (2025).
- 7 Metelinen (2023b).
- 8 Metelinen (2024).
- 9 Tarkka kysymysmuoto EVAn Arvo- ja asennetutkimuksessa: ”Entä kuinka hyvin Suomessa on mieles-täsi yleisesti ottaen varauduttu näihin uhkiin tai tehty toimia niiden torjumiseksi? Kerro jälleen oma arviosi tilanteesta.”

Lähteet

- Metelinen, S. (2023a). Talouskriisin ohella suomalaisia huolettavat yhä enemmän väkivallanteot ja levottomuudet, EVA Artikkeli, <https://www.eva.fi/blog/2023/12/20/talouskriisin-ohella-suomalaisia-huolettavat-yha-enemman-vakivallanteot-ja-levottomuudet/>
- Metelinen, S. (2023b). Tee se itse -ilmastopolitiikkaa – Energiakriisi vauhdittaa ihmisten ilmastotoimia, vaikka huoli ilmastosta hiipuu, EVA Analyysi nro 117, <https://www.eva.fi/blog/2023/01/17/energiakriisi-vauhdittaa-ihmisten-ilmastotoimia-vaikka-huoli-ilmastosta-hiipuu/>
- Metelinen, S. (2024). Vajoava valtiojohto – Luottamus hallitukseen heikkenee, mutta se ei selity yksin leikkauksilla, EVA Analyysi nro 141, <https://www.eva.fi/blog/2024/11/20/vajoava-valtiojohto-luottamus-hallitukseen-heikkenee-mutta-se-ei-selity-yksin-leikkauksilla/>
- Metelinen, S. (2025). Liittolaisuus puntarissa – Luottamus Naton turvatakuihin on notkahtanut Trumpin toisella kaudella, EVA Analyysi nro 147, <https://www.eva.fi/blog/2025/04/29/liittolaisuus-puntarissa-luottamus-naton-turvatakuihin-on-notkahtanut-trumpin-toisella-kaudella/>
- World Economic Forum (2025). The Global Risks Report 2025, 20th Edition, Insight Report, <https://www.weforum.org/press/2025/01/global-risks-report-2025-conflict-environment-and-disinformation-top-threats/>

Näin kysely tehtiin

Tulokset perustuvat 2 070 henkilön antamiin vastauksiin. Tulosten virhemarginaali on koko väestön tasolla 2–3 prosenttiyksikköä kumpaankin suuntaan. Tiedot kerättiin 12.3.–24.3.2025. Vastajat edustavat koko maan 18–79-vuotiaasta väestöä (pl. Ahvenanmaa). Aineisto on kerätty Taloustutkimus Oy:n internetpaneelissa, josta tutkimusotos on muodostettu ositetulla satunnaisotannalla. Aineisto on painotettu edustamaan väestöä iän, sukupuolen, asuinalueen, koulutuksen, ammatin tai aseman, toimialan ja puoluekannatuksen mukaan. Aineiston tilastollisen analyysin ja tulosgrafiikan on tehnyt Pentti Kiljunen (Yhdyskuntatutkimus Oy).

Elinkeinoelämän valtuuskunta

Elinkeinoelämän valtuuskunta EVA on elinkeinoelämän ajatuspaja, jonka tavoitteena on edistää yhteiskunnan pitkän aikavälin menestystä.

EVA toimii elinkeinoelämän ja yhteiskunnan vaikuttajien kohtaamispaikkana.

EVA tuottaa tietoa ja uusia näkökulmia julkiseen keskusteluun.

EVA Analyysit ottavat kantaa ajankohtaisiin kysymyksiin ja tarjoavat ratkaisuja yhteiskunnallisiin ongelmiin.

Analyysit löytyvät EVAn kotisivuilta www.eva.fi.

ISSN 2342-0774 (Painettu) ISSN 2342-0782 (PDF)